

WPROWADZENIE

Zbiór artykułów zawartych w bieżącym tomie „Studiów Miejskich”, choć zróżnicowany tematycznie, w większości wiąże się z problematyką współczesnych uwarunkowań, w jakich zmuszone są funkcjonować polskie miasta. Uwaga ich autorów została w dużej mierze zwrócona w stronę tych miast bądź ich części, które swój rozwój zawdzięczają intensywnej industrializacji kraju w okresie gospodarki centralnie sterowanej, ale także industrializacji wcześniejszej, związanej z rewolucją przemysłową, która z przyszłościową już tofflerowską drugą falą cywilizowała Europę. U źródeł prezentowanych zagadnień leżą więc przede wszystkim konsekwencje załamania się przemysłowych fundamentów gospodarek miejskich w ostatnich dekadach XX w.

Dziedzictwo tych wydarzeń jest w różnej skali obecne w polskich miastach: od pojedynczych obiektów do całych założeń urbanistycznych. Są to zarówno dawne budynki przemysłowe, obiekty infrastrukturalne, jak i np. osiedla mieszkaniowe budowane dla tysięcy rodzin przyciąganych przez nowo powstające miejsca pracy. Rozwój i upadek przemysłu zostawił także trwały ślad w społeczeństwie: od narodzin nowej klasy do utraty pracy i zubożenia wielu rodzin robotniczych, co stało się generatorem licznych problemów społecznych.

Jednym z najważniejszych wyzwań współczesnych miast jest kontynuowanie lub podtrzymywanie dotychczasowego poziomu rozwoju przy ograniczonych bądź kurczących się zasobach (przestrzennych, ekonomicznych, ludnościowych etc.). Wiąże się to m.in. z koniecznością efektywnego i racjonalnego dysponowania posiadanymi zasobami majątkowymi, rezygnacji z ekspansji na rzecz rozwoju dośrodkowego, poprawy zdolności konkurencyjnych w rosnącej rywalizacji miast i regionów. Działania te prowadzą często do bardzo głębokich przemian funkcjonalno-przestrzennych struktur miejskich, których skuteczność – pomimo znacznych niekiedy nakładów finansowych – jest w dużym stopniu niepewna. Istotne miejsce w tym procesie zajmuje industrialna spuścizna: poszukiwane są nowe funkcje i wartości obiektów przemysłowych, które często włączane są w strategie budowania nowego wizerunku ośrodków miejskich. Dostrzeżono, że obszary poprzemysłowe zamiast ciążyć miastom, otwierają możliwość reorganizacji ich struktury przestrzennej. Jednocześnie wciąż trwają zmagania ze zdegradowaną tkanką miejską i licznymi problemami społecznymi na obszarach dzielnic robotniczych, z wyludnianiem się miast przy jednoczesnym rozwoju procesów suburbanizacji.

Prezentowane artykuły poruszają wiele z wymienionych zagadnień, lecz nie wyczerpują nawet w części palety tej problematyki. Na postawione w nich pytania nie zawsze padają oczywiste odpowiedzi, co uzasadnia potrzebę dalszych badań i wymiany doświadczeń

na temat procesów zachodzących współcześnie na obszarach miejskich. Mamy nadzieję, że zebrane w 26. tomie „Studiów Miejskich” artykuły będą nie tylko polem wymiany i źródłem wiedzy, ale także impulsem do dalszych prac badawczych.

Mariusz Lamprecht, Edyta Szafranek